

УДК 631.3.002.5

Кравчук В., д-р техн. наук, проф., чл.-кор. УААН, Цема Т., зав. відділу (УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого)

Державний реєстр технічних засобів для агропромислового комплексу України *

У статті надано інформацію щодо порядку та правил запровадження, починаючи з 2010 року, Державного реєстру технічних засобів для агропромислового комплексу України, як запоруки системного підходу у випробуванні сільськогосподарської техніки та головне джерело інформування аграріїв про її споживчі якості.

Стабільне виробництво якісної конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції неможливе без впровадження в агропромисловий комплекс України новітніх технологій її виробництва. Успіх упровадження таких технологій в значній мірі залежить від наявності та правильного підбору технічних засобів, за допомогою яких ця технологія реалізується.

З одного боку, технології вирощування продукції рослинництва і тваринництва регламентують вихідні вимоги до технічних засобів, за допомогою яких вони можуть бути реалізовані, з іншого – саме високий технічний рівень, інтелектуалізація та уніфікація сільськогосподарської техніки і обладнання дають можливість розробляти та впроваджувати прогресивні технології вирощування, переробки та зберігання продукції рослинництва і тваринництва. Тобто, лише гармонійне поєднання бажаного (запровадження новітніх технологій) з можливим (технічні засоби, за допомогою яких ці технології реалізуються) забезпечить практичне впровадження прогресивних ресурсо- та енергоощадних технологій, що в свою чергу сприятиме виробництву конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції.

Пропонуємо розглянути один із складників цієї системи – забезпечення агропромислового комплексу України технічними засобами.

Необхідно зазначити, що формуючи технічну політику в АПК України, Мінагрополітики на перше місце ставить інтереси виробників сільськогосподарської продукції, тобто споживачів технічних засобів для АПК, а не їх виробників. Для сільгосптоваровиробника сільськогосподарська техніка та обладнання є засіб для виробництва, а сільгосппродукція – товар для реалізації.

Якість продукції вітчизняного сільськогосподарського машинобудування не відповідає вимогам сьогодення, до того ж цілий ряд машин і обладнання, необхідних для впровадження сучасних енергоощадних аграрних технологій, взагалі не виготовляються. Аграрії вимушені закуповувати таку техніку за кордоном.

Тому, характерною особливістю оновлення парку сільськогосподарської техніки є те, що сільгосптоваровиробники основну ставку роблять на сучасну високопродуктивну енергоресурсоощадну техніку іноземного виробництва. Так, в 2008 році обсяги придбання сільськогосподарської техніки іноземного виробництва склали близько 10 млрд гривень, що на 18% більше, ніж в 2007 р. та в 5 разів більше, ніж у 2005 р. Частка при-

дбання вітчизняної техніки становила лише 19%.

Як правильно вибрати серед різноманіття сільськогосподарської техніки, присутньої на ринку України, необхідні технічні засоби, які задовольняють вимоги конкретних технологій? Де можна отримати об'єктивну інформацію щодо споживчих властивостей технічного засобу, якій можна довіряти?

Саме для вирішення цих питань та на виконання Закону України „Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України”, а також з метою забезпечення виробників сільськогосподарської продукції достовірною інформацією про споживчі властивості технічних засобів, формування банку даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, наказом Мінагрополітики від 14.07.2009 за № 488, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 жовтня 2009 року за № 958/16974, було затверджено «Положення про державні приймальні випробування технічних засобів для агропромислового комплексу України» та «Порядок проведення реєстрації технічних засобів, рекомендованих для застосування в агропромисловому комплексі України». Ці документи опубліковано в Офіційному віснику України за 30 жовтня 2009 р., наказ набрав чинності з дня його офіційного опублікування.

Яким чином Мінагрополітики, як представник інтересів споживачів технічних засобів для АПК, планує отримувати об'єктивну інформацію щодо споживчих властивостей технічних засобів і яким чином вона буде надходити до сільгосптоваровиробників?

Споживчі властивості – це основні критерії і показники технічного засобу, які відіграють вирішальну роль у виборі необхідного технічного засобу покупцем або споживачем із декількох альтернативних виробів з однаковими або близькими функціями.

Перелік споживчих властивостей включає такі критерії техніки, як функціональні показники, надійність, довговічність, ремонтпридатність, безпечність (в т.ч. й екологічна) та ергономічність.

Функціональні властивості – це властивості, що обумовлюють використання технічного засобу за його призначенням. Вони є найважливішими для оцінки якості виробу і характеризуються показниками призначення, якості виконання технологічного процесу та енергоспоживання.

Надійність технічного засобу – це властивість товару зберігати в часі в установлених межах значення показників функціональних властивостей відповідно до заданих режимів і умов технічного обслуговування,

* Передрук з журналу „Техніка і технології АПК” № 3 (листопад) 2009 р.

ремонту та транспортування.

Ремонтопридатність технічного засобу — здатність відновлювати свої властивості шляхом профілактичного огляду і ремонту та технічного обслуговування.

Безпечність технічного засобу — характеризує захист людини, її майна та навколишнього середовища від різних небезпек.

Ергономічні властивості технічного засобу забезпечують зручність і комфорт споживання чи експлуатації товару.

Достатній рівень споживчих властивостей гарантується відповідністю технічного засобу встановленим вимогам за показниками:

- безпечності та ергономічності конструкції;
- призначення, в т. ч. якості виконання технологічного процесу;
- енерго- та ресурсоспоживання;
- надійності;
- ремонтпридатності.

Також необхідно враховувати рівень інтелектуалізації та універсалізації технічного засобу.

Об'єктивність і достовірність представленої інформації забезпечується проведенням державних приймальних випробувань головним представником споживачів – Міністерством аграрної політики України. Тобто, Мінагрополітики виступає замовником державних приймальних випробувань технічних засобів для АПК і забезпечує їх проведення уповноваженими ним організаціями. Порядок проведення державних приймальних випробувань представлено на рис. 1.

Згідно з наказом Мінагрополітики від 14.07.2009 № 488, уповноваженими організаціями на проведення державних приймальних випробувань технічних засобів для АПК є:

- Український науково-дослідний інститут прогнозування та випробування техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва імені Леоніда Погорілого (далі – УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого);

- Південно-Українська філія УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого;

- Львівська філія УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого;

- Миргородська філія УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого;

- Харківська філія УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого.

Мінагрополітики за пропозиціями виробників (постачальників) формує перелік технічних засобів для АПК, що підлягають державним приймальним випробуванням, та затверджує план державних приймальних випробувань, в якому вказуються терміни та місце проведення випробувань. Пропозиції подаються в поточному році на наступний. План державних приймальних випробувань затверджується наказом Мінагрополітики не пізніше 1 лютого. В 2010 році до плану державних приймальних випробувань включено 111 технічних засобів для АПК.

До плану державних приймальних випробувань можуть бути включені технічні засоби як вітчизняного, так і іноземного виробництва, що випускаються серійно і яких потребує агропромисловий комплекс України.

Технічні засоби іноземного виробництва включаються до плану державних приймальних випробувань за умови:

- необхідності їх застосування в сільськогосподарському виробництві та відсутності аналогічних вітчизняних технічних засобів;

- якщо споживчі властивості технічного засобу іноземного виробництва значно вищі, ніж вітчизняного і технічний рівень вітчизняних технічних засобів не задовольняє вимоги інноваційних технологій виробництва та первинної переробки продукції тваринництва і рослинництва.

Після того, як виробник (постачальник) отримав витяг з плану державних приймальних випробувань, йому необхідно в зазначені терміни подати до випробувальної організації заявку, комплект технічної документації та зразок технічного засобу.

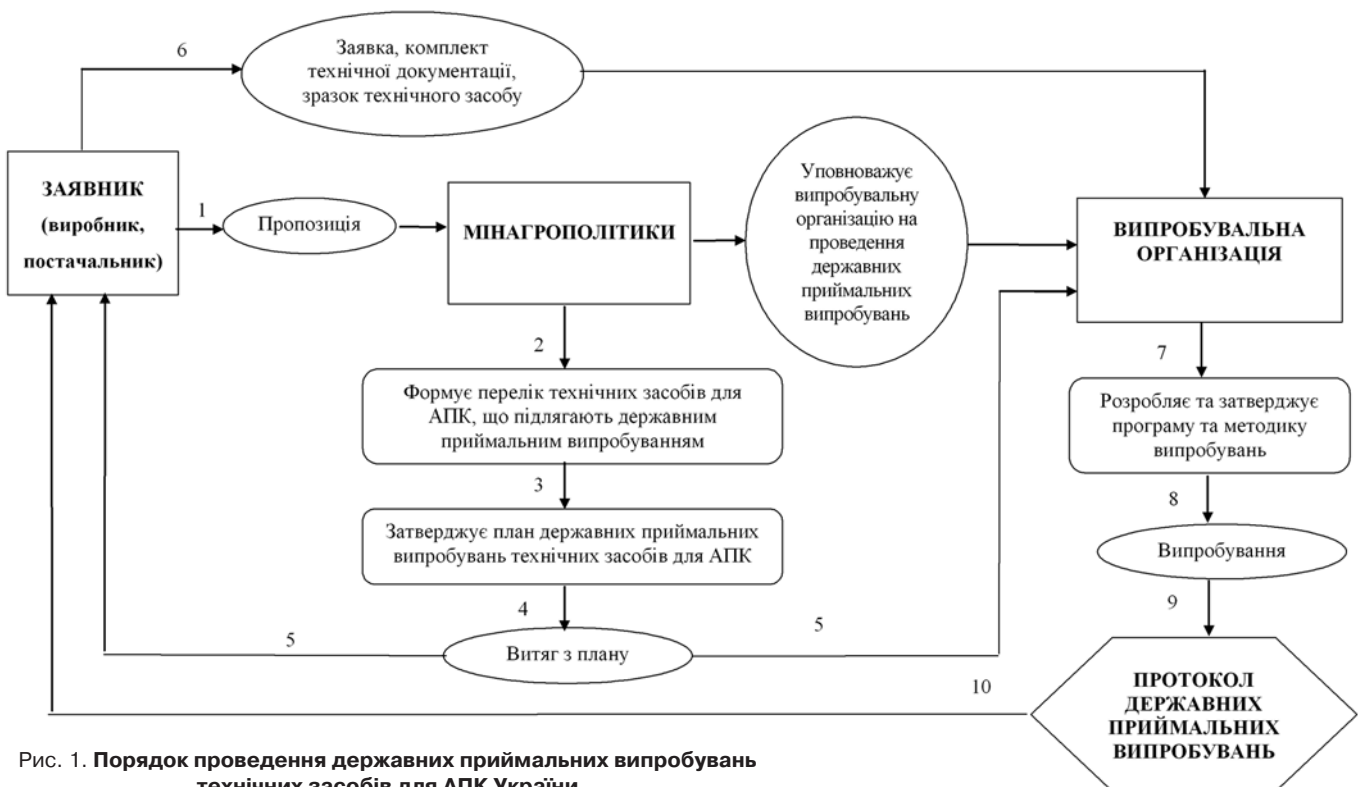

Рис. 1. Порядок проведення державних приймальних випробувань технічних засобів для АПК України

Комплект технічної документації включає опис конструкції, інструкцію з експлуатації, інструкцію з технічного обслуговування, паспорт, технічні умови (за наявності), сертифікат відповідності (за наявності). Представлена технічна документація повинна містити інформацію про властивості технічного засобу, правила та умови ефективного й безпечного його використання та зберігання, відомості про можливість виникнення шкідливих для здоров'я умов роботи з технічним засобом, протипоказання щодо його застосування а також гарантійні зобов'язання.

Випробувальна організація розробляє і затверджує програму і методики випробувань та ознайомлює з цим документом замовника. Програма випробувань повинна містити основні види оцінок, за якими буде сформована об'єктивна інформаційна база даних щодо споживчих властивостей технічного засобу. Тобто, необхідно оцінити безпечність та ергономічність конструкції, показники призначення технічного засобу, в т. ч. якості виконання технологічного процесу, показники енергоспоживання, надійності, ремонтпридатності, рівень інтелектуалізації та універсальності технічного засобу.

Витрати на доставку технічного засобу на випробування, на підтримання його в роботоздатному стані в процесі випробувань оплачує виробник (постачальник).

Випробування вважають закінченими, якщо їх результати оформлені протоколом державних приймальних випробувань, який підтверджує виконання програми випробувань і містить оцінку результатів випробувань та висновок щодо відповідності випробованого зразка технічного засобу встановленим вимогам.

Встановлені вимоги – вимоги, визначені технічними регламентами, стандартами, кодексами усталеної практики та технічними умовами, дія яких поширюється на даний технічний засіб. Для вітчизняних технічних засобів вимоги регламентуються технічними умовами, для технічних засобів іноземного виробництва – розробляються випробувальною організацією з урахуван-

ням вимог технічних регламентів, стандартів щодо безпеки та ергономічності конструкції та сучасного технічного рівня кращих аналогічних зразків вітчизняного та іноземного виробництва.

Сьогодні в статусі добровільного застосування діють «Технічний регламент з підтвердження відповідності безпеки машин і механізмів», «Технічний регламент з електромагнітної сумісності обладнання», «Технічний регламент з підтвердження відповідності безпеки низьконапружного обладнання», сфера застосування яких поширюється і на відповідні технічні засоби для АПК.

Слід зауважити, що державні приймальні випробування не замінюють приймальних випробувань, які проводяться при розробленні та поставленні технічних засобів на виробництво.

Результати державних приймальних випробувань використовують для прийняття рішення про включення технічного засобу до Державного реєстру технічних засобів для агропромислового комплексу України (далі – Реєстр).

Додаткову інформацію щодо проведення державних приймальних випробувань можна отримати за телефонами уповноваженої Мінагрополітики організації (04571 334 44 або 04571 335 40).

За умови позитивних результатів державних приймальних випробувань технічного засобу, наявності необхідної технічної документації та гарантування виробником (постачальником) сервісного обслуговування на території України, Міністерство аграрної політики рекомендує використовувати такий технічний засіб в агропромисловому комплексі України. Порядок реєстрації технічних засобів, рекомендованих для застосування в АПК України, представлено на рис. 2.

Для внесення технічного засобу до Реєстру Заявник подає до Міністерства аграрної політики України: заявку, протокол державних приймальних випробувань, облікову копію технічних умов, зареєстрованих в установленому порядку, або інший нор-

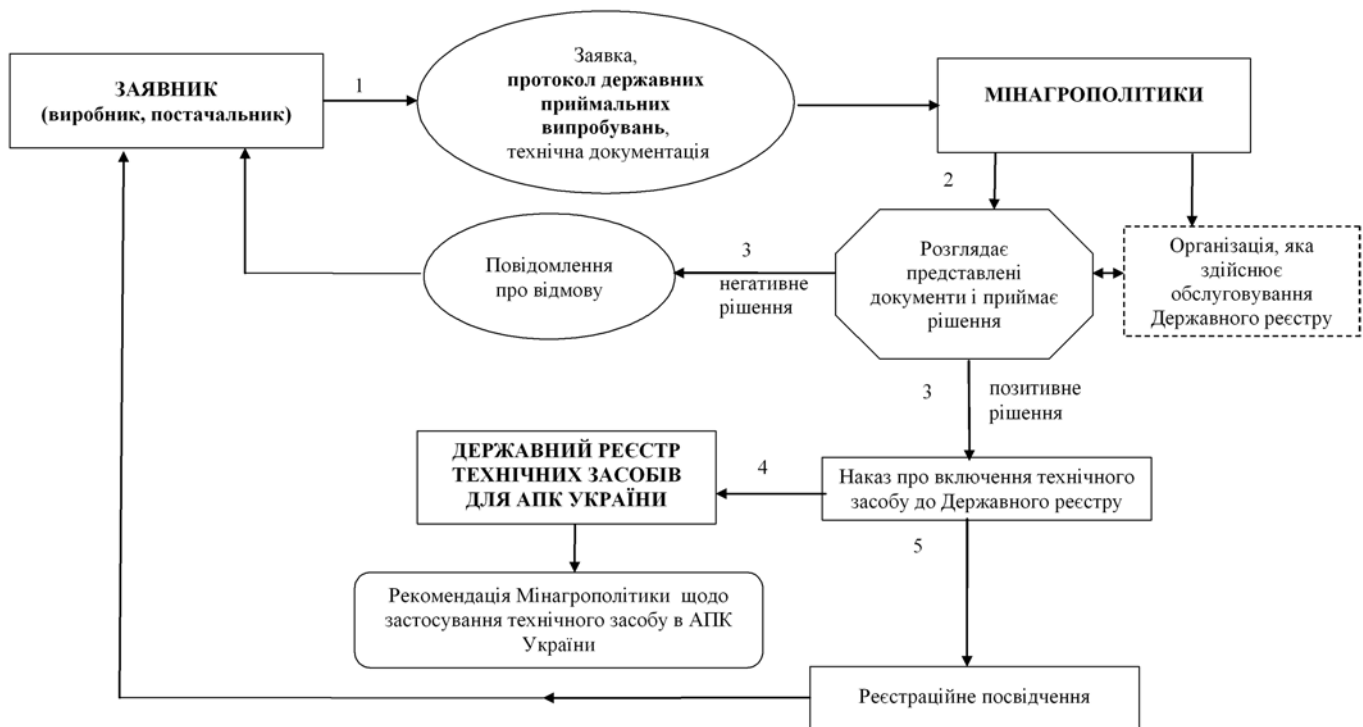

Рис. 2. Порядок проведення реєстрації технічних засобів, рекомендованих для застосування в АПК України

мативний документ, за яким виготовляється технічний засіб, та експлуатаційну документацію. Додатково, за наявності, доцільно подати також копію сертифіката відповідності, відомості про виробництво, довідку про річні обсяги виробництва технічного засобу, копії дипломів, грамот тощо.

Після розгляду представлених документів, за умови прийняття позитивного рішення, технічний засіб за наказом Мінагрополітики включається до Реєстру, а виробнику (постачальнику) видається відповідне Реєстраційне посвідчення. Міністерство аграрної політики буде рекомендувати сільгосптоваровиробникам переважно використовувати перевірені та зареєстровані технічні засоби.

Державний реєстр технічних засобів для агропромислового комплексу України в електронному вигляді буде розміщено на сайті Мінагрополітики за адресою www.minagro.kiev.ua та на сайті міжнародного інформаційно-маркетингового центру «Машини і обладнання для АПК України» за адресою www.agrotechnika-ukr.com.ua.

Строк перебування технічного засобу в Реєстрі – 3 роки. Необхідно зазначити, що у разі зниження якості зареєстрованого технічного засобу та виявлення суттєвих недоліків передбачена процедура виключення технічного засобу з Реєстру.

Висновки

Створення інформаційної бази даних щодо споживчих характеристик вітчизняної та імпортової сільськогосподарської техніки дозволить:

- забезпечити державні органи управління та сільгосптоваровиробників об'єктивною інформацією щодо номенклатури, якості, технічного рівня вітчизняної та імпортової сільськогосподарської техніки;

- спростити та удосконалити процедуру отримання державної преференції на придбання технічних засобів, занесених до Реєстру, підвищити ефективність використання бюджетних коштів;

- сформулювати державну базу даних про технічні засоби, що використовуються в сільськогосподарському виробництві України, проводити їх ранжування та визначати пріоритетні напрямки розвитку технічної політики в АПК.